

Inseneri tänav

Lühike ringkäik Inseneri tänaval ja selle lähiümbruses.

Inseneri tänav asub Tallinna kesklinnas ja ühendab Mere puiesteed ja Aia tänavat. Varem on Inseneri tänav ulatunud vanalinna poole kuni Uue tänavani. Inseneri tänav sai oma praeguse nime 1882. aastal, seal asunud Tallinna Insenerikomando järgi.



Inseneri tn ja Uue tn kunagisel ristumiskohal asub endine **Tallinna Insenerikomando** hoone praeguse aadressiga Uus tn 10. Tallinna Insenerikomando moodustati 1721. aastal ja oli Tallinna sõjaväeobjektide ehitamise ja korras-hoiuga tegelev asutus. Hoones Uus tn 10 tegutses Tallinna Insenerikomando aastatel 1802-1912. Asutus allus alguses Liivimaa, ent hiljem Peterburi Inseneriringkonna Valitsusele. 1868. aastal nimetati asutus ümber **Tallinna Inseneri-distsantsiks** (saksa keeles *Revalsche Ingeniör-Distanz*, vene keeles *Ревельская инженерная дистанция*). Asutus lõpetas tegevus 1912.

Praegu on Uus 10 elamu, mille fassaad on tunnistatud kultuurimälestiseks. Varaklassitsistlikku kivimaja lasi ehitada J. Leidloff 1791. aastal (daatum rokokoostiilis sepispärjaga asus varem hilisemas rõduvõres, praegu kadunud). 1802. aastal omandas kinnisvara Tallinna Insenerikomando, elamu muudeti haldushooneks. Krundile rajati terve kompleks hooneid: töökodasid, ametirume, ladusid, talle jms. Mitmed abihooned oli hiljem ümber ehitatud elamuteks. Ühes hoovimajas aadressil Uus tn 12 elas kuni 1958. aastani minu tädi. Väga tore mitmel tasapinnal ruumidega mugav korter. Lapsepõlvest minule väga tuttav koht, olgugi et ma tol ajal ei teadnud nende hoonete ajaloolist tausta. 1958. aastal see hoone hinnati elamiskõlbmatuks ja lammutati. Mõned abihoonetest olid alles veel senikaua, kuni möödunud sajandi kaheksakümnen datel aastatel ehitati sinna kesklinna Kaubahall, praegune toidukauplus Rimi ja sellega suleti lõplikult pääs Inseneri tänavalt Uuele tänavale Endise Insenerikomando hoone juurde. Uus tänav 12 on säilinud ajalooline värav



Insenerikomando hoovil asunud hoonete juurde.



Uus tn 10 ajaloolisele insenerikomando hoonele on paigaldatud mälestustahvel, märkimaks, et aastail 1843–1846 peatus kolmel korral hoones vene kirjanik ja erialalt insenerivägede ohvitser Fjodor Dostojevski (lõpetas 1843. aastal Peterburi sõjaväeinseneride kooli). Tema vend Mihhail Dostojevski oli insenerivägede ohvitser, teenis Tallinnas insenerikorpuses ja oli abielus tallinlanna Caroline Ditmariga. Kahjuks ei ole majal mälestustahvlit, et tegemist on ajaloolise Tallinna insenerikomando hoonega.

Insenerikomando abihooned paiknesid ka üle praeguse Aia tänava. Sinna ehitati tallid koos vajalike abiruumidega. 1876. aastal ehitatud tallihoonet on põhjalikult ümber ehitatud ja kasutamise otstarvet muudetud. Praegu asub tallihoones õllerestoran Beer Garden ja tallide abihoonetes hotell Bern ja mitmed söögikohad, osa ruume on alles renoveerimisel. Mõni aasta tagasi uuendati hoone kogu Aia tänava poolne tiib.



Inseneri tn 1 kunagises tallihoones asuvas hubases **õllerestoranis Beer Garden** on eriline rõhk pandud õlledele. Pakkuda on kuni 30 erinevat õlut, mille hulgas on lisaks Euroopa omadele suur valik kohalike Eesti õllesid. Rikkalikust joogikaardist leiab ka mitmeid veine, šampuseid, pudeliõllesid ja kanget alkoholi. Toidukaardil on Euroopa köögi vaheldusrikas à la carte menüü: pastad, supid, liha- ja linnuroad, rikkalikud suupisted.

Suviti on avatud terrass, kus saab nautida päikesekiiri. Üheksakümnendatel oli alakorrusel praeguses VIP saalis, kus ka meie lõunatame, striptiisiklubi. Sinna pole (kahjuks) sattunud.

Pubis on tõeliselt mõnus sõprade seltsis erinevaid otseülekandes spordisündmusi nautida, jalgpalli- ja hokimängudest kergejõustikuni välja.

Inseneri tänava piirkond on üks vanalinna vahetus naabruses asuvaid ajaloolisi piirkondi oma ajalooliste tänavate ja ehitistega. Uus tänav on üks vanemaid väljaspool linnamüüri asuvaid tänavaid ja saanud oma nime juba Rootsi ajal 1653. aastal, kui Tallinn kaotas oma tähtsuse kindluslinnana ja linnamüüri ääres olnud kaitsekraav aeti kinni. Uue tänavaga paralleelse Aia tänava nimi pärineb 1866. aastast ja on saanud oma nime naabruses paikneva Kanuti aia järgi. Nõukogude ajal oli tänava nimeks Ujula tänav seal asunud „Dünamo“ ujula järgi. 1960ndatel ehitati sama tänava otsa ka Kalevi ujula. Piirkonnas on mitmeid ajaloolisi ja kultuuriväärtuslikke huvipakkuvaid hooneid.

Kanuti pargis Aia tn 12 asub Kanuti maja, milline on Tallinna kaardile kantud juba **1879.**



aastal. Kuni 1919. aastani oli hoone valdajaks Nõmme rajajate von Glehnide perekond. Pärast von Glehnide lahkumist Eestist asus seal 1921-1941 seltskondlik maja, 1940-1941 EKP poliitharidusmaja, 1941-1944 oli hoone saksa okupatsioonivõimu valduses; 1944-1950 oli Eesti Korpuse juhtkonna ja seejärel tsiviilkaitse staabi käsutuses. Nõukogude ajal asus hoones pikka aega pioneeride palae. Eesti Vabariigi ajal on hoone endiselt noorte kasutuses kandes nimetust Kanutiaia noortemaja ja praegu Kanutiaia huvikool.

Inseneri tänava ja Mere puiestee nurgal Kanuti maja kõrval asuv **Vene Kultuurikeskuse** hoone aadressil Inseneri tn 3/ Mere pst 5 on silmapaistev neoklassitsistliku arhitektuuri näide.



Kvartal, kus Vene Kultuurikeskus asub, tekkis vana-linna idapoolsele piirile XIX sajandi teisel poolel. Selleks ajaks oli Tallinn Vene Impeeriumi kindlus-linnade nimistust välja arvatud. 1914. aastal ehitati kohale, kus praegu seisab Vene Kultuurikeskus, esinduskino „Grand Marina“, mis hiljem kandis nime „Ars“. Kinoga sama katuse all tegutses ka restoran-kabaree „Must Kass“. Kino naabruses paiknes Nikolai Imetegija kirikule kuulunud kahe-korruseline, samuti XIX sajandi teisel poolel ehitatud elamu. Mõlemad majad said II Maailma-sõjas tugevalt kannatada, muutudes peale pommi-rünnakut varemeiks.

1952. aastal alustati varemete asemele arhitekt A.Kuznetsov projekti järgi Laevastiku Ohvitseride Maja ehitamist. Kolmnurkse frontooni ja neljatahulisi Korintose kapiteele kandvate sammastega ehitud peafassaadiga monumentaalne hoone valmis 1954. aastal. Ehituse käigus kasutati osaliselt eelmistest hoonetest säilinud tugiseinu. Laevastiku Ohvitseride Maja interjööri ilmestasid ajastule omaselt kunstmarmor, stukk ja terazzo. Moskvast toodud lae- ja seinavalgustid, olid sealsetesse uutesse metroojaamadesse paigaldatud valgustite analoogid. Sõjajärgsetel aastatel oli Tallinna Ohvitseride Maja, oma 1100 kohalise kahe rõduga vaatesaaliga, üks linna esinduslikumaid hooneid. Keldrikorrusel asus linna suurim tantsusaal. Tänapäevani on säilinud tuntud kunstnike sõjamarinistlikke teemasid käsitlevate maalide- ja skulptuuride koopiade kogu. Vaatesaali lage kaunistab sõjalaevastiku temaatiline laemaal. Praegu tegutseb oma ajastu arhitektuuri esindavas hoones Vene Kultuurikeskus. Ehitise eriline väärtus seisneb selles, et on suudetud säilitada neoklassitsistlike fassaadide ja interjööride terviklikkuses. Kultuuriministri määrusega 13. maist 1997 nr. 25 võeti kultuurikeskuse hoone arhitektuurimälestisena riikliku kaitse alla.



Vene kultuurikeskuse vastas Inseneri tänava ja Mere puiestee teisel nurgal asuv **Seitsmenda Päeva Adventisti kirik** aadressiga Inseneri tn 4 / Mere puiestee 3 ehitati 1922-1923 arhitekt Erich Jacoby (1885 Tallinn-1941 Gdansk) projekti järgi. Tallinna adventikirik oli esimene Eesti Vabariigi ajal ehitatud kivikirik ja üldse üks esimesi iseseisvusperioodil ehitatud kirikuid. Kogudusel oli ehitamisega kiire, mistõttu anti linnavalitsusele lubadus hoone tulevikus lammutada, kui linna alles valmiv üldplaan seda nõudma peaks. Vaatamata ebakindlale olukorrale valmis adventistide kiriku näol siiski üks

Eesti 1920. aastate sakraalarhitektuuri kaunimaid hooneid.

Nõukogude võimu kirikuvastane poliitika tabas kõige rängemalt vabakogudusi ja -kirikuid. 1950 paigutati Mere puiestee kirikusse ka metodistid, kelle pühakojad olid võimude poolt suletud. Uue metodistide kiriku valmimiseni Narva maanteel 2000. aastal kasutasid adventistid ja metodistid Mere puiestee kirikut koos. Adventkiriku eksterjäär restaureeriti kiriku-renessanssi projekti raames aastatel 2006-2007.



Aia tänava ääres Inseneri tänava ristumiskohal on kolm 1930ndatel aastatel baltisakslasest arhitekti Eugen Sachariase (1906 Berliin – 2002 Adelaide, töötas 1931-1941 Tallinnas) kavandatud klassikalises stiilis soliidset viiekorruselist elamut. Aadressil Aia tänav 5a ja Aia 5b vahetult Inseneri tänava otsas on endised Johannes Valteri majad, ehitatud 1935-1936; nende kõrval Aia ja Vana-Viru tänava nurgal aadressiga Aia tänav 5 / Vana-Viru tänav 11, endine Hans Reimelti maja samast perioodist.

Tallinna linnavolikogu hoone aadressil Aia tn 5 / Vana-Viru 12.



Tallinna linnavolikogu töötab hoones, mis valmis 1879. aastal. Selle vanalinna ja kesklinna piiril aadressil Vana-Viru 12 asuva maja projekteeris toonane linnaarhitekt Nikolai Thamm. Maja peafassaad on neorenessanss stiilis, elava liigendusega, rikkalik ja detailirohke.

Aastatel 1911-1920 oli maja von Soucanttonide aadlisuguvõsa (Jõhvi ja Kunda mõisniku ja Kunda tsemenditehase omanik) linnapalee. Eesti Vabariigi ajal oli maja kasutusel ärihoonena. 1947. aastast tegutses hoones Eestimaa Kommunistliku Partei Tallinna linnakomitee ning 1973. aastast Eesti NSV rahvakontrollikomitee. Tallinna linnavolikogu esindus- ja tööhooneks sai maja 1991. aastal.

Tallinna Vabatahtliku tuletõrje hoone Vana-Viru 14



Eesti vanim 1873. aastal spetsiaalselt selleks otstarbeks ehitatud tuletõrje hoone. Kena paekivist hoone, arhitekt Ferdinand Kodres. Aastast 1974. tuletõrje muuseum. Aga sealset saali mäletame me kindlasti kui linna ühte populaarsemat tantsusaali.

Ülevaate pani kokku Eimar Jõgisu